

θέλομεν ἀπκντήσαι μυριοτρόπως ἐκδηλουμένην τὴν ἔννοιαν τῆς καλλονῆς καὶ τῆς χάριτος, θαυμασίαν καὶ ποικιλωτάτην χρῆσιν τῆς ἐμφύχου καὶ ἀψύχου φύσεως, ποταμῶν, νεφῶν, ὀρέων, λήϊων, ἀνθέων, μελισσῶν καὶ ἄλλων ἐν ταῖς παραβολαῖς αὐτοῦ, πολλαχοῦ δὲ εὐφρεστάτην εἰρωνείαν καὶ ἐν πᾶσι τούτοις θέλομεν ἐννοήσαι βεβαίως ὅτι ὁ Ὅμηρος μετεχειρίζετο γλῶσσαν καταληπτὴν καὶ δημώδη καὶ ἐποίει κατ' ἐθνικὸν αἶσθημα· διότι, εἶγε οἱ ἀκροαταὶ αὐτοῦ καὶ ἀναγνώσται οὐδαμῶς διετίθεντο ὑπὸ τοιούτων εἰκόνων καὶ ἐντυπώσεων, βεβαίως δὲν ἤθελον διατηρήσαι ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὰ ποιήματά του. Μεταξὺ δὲ τῶν πλείστων ὁσων καλῶν τῶν ἐν τοῖς ἔπεσιν ὑπαρχόντων Ὅμηρου θέλομεν εὐρεῖν τὸ γλυκύτατον αἶσθημα τῆς πατρικῆς καὶ μητρικῆς στοργῆς, τὸ καταγρυκτικώτατον αἶσθημα τῆς συζυγικῆς πίστεως, τὸ εὐγενικώτατον αἶσθημα τῆς εἰλικρινεῖς φιλίας καὶ μετ' αὐτῶν πάντως θέλομεν ἐφαρμόζει πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὸ κάλλιστον, τὸ χρυσοῦν, τὸ θεῖον παράγγελλμα :

«Εἰς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύγεσθαι περὶ
Πάτρης.» (1)

Εἰ, ὡς ἀπογόνοις γνησίοις τῶν ἐνδόξων ἐκείνων, ἡμῖν ἐστὶν ἡδομένοις τὸ τοῦ ποιητοῦ ἐκάστοτε λέγουσι πρὸς ἑαυτοὺς τε καὶ ἐν ἀλλήλοις

«Ἡμεῖς τοι Πατέρων μέγ' ἀρεῖνορες
εὐχόμεθ' εἶναι.» (2)

(1) Ὅμηρ. Ἰλ. Μ, 243.

(2) Αὐτοθι, Δ, 405.

ΠΕΡΙ ΨΥΧΟΙΑΤΡΕΙΑΣ.

Ἐπὶ τῆς θεοκρατικῆς περιόδου τῆς Ἰατρικῆς, ἅπασαι αἱ νόσοι, καὶ δὴ καὶ αἱ τοῦ νοῦς διαταράξεις, ἐθεωροῦντο κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν Δευτερονόμιον ὡς τσαῦται ἀπειλαὶ καὶ τιμωρίαι παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἀποστελλόμεναι. Ἐντεῦθεν ἡ τοῦ ἱερέως ἐπέμβασις πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν ἱερῶν νομιζομένων νόσων. Ταιαύτην πρὸ τρισχιλίων ἐτῶν ἐπρέσβευσε τὴν τῶν νόσων φύσιν ὁ ἐπὶ γῆς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἰεχωβά, ὁ Μωϋσῆς, καὶ πᾶσι οἱ μετ' αὐτὸν προφηταί. Παρ' Αἰγυπτίων λαβὼν τὰς ἱατρικὰς γνώσεις καὶ αὐτὸς ὁ εἰς ἦρωα θεὸν ἀνυψωθείς Ἀσκληπιὸς θεοκρατικὴν ἐξήσκει τέχνην διὰ τῶν Ἀσκληπειῶν καὶ τῶν ἱερέων. Εἰς τὴν Πυθίαν ἀνήγαγε τὴν νομοθεσίαν αὐτοῦ καὶ ὁ τῆς Σπάρτης νομοθέτης Λυκοῦργος, ἐν ᾗ πολλαὶ ὑπῆρχον διαιτητικαὶ ἀρχαί, δι' ὧν ἔτεινε νὰ καταστήσῃ ὕγιᾶ καὶ εὐρωστα σώματα. Μόνον δὲ τὸ ἐλεύθερον τῆς δημοκρατουμένης Ἑλλάδος τέκνον, ὁ Ἰπποκράτης, γράφων ἐντὸς κοινωνίας ἡδὴ ἀνεπτυγμένης, καὶ ὡς φιλόσοφος ἱατρός πρὸς τὸ λογικὸν ἀποτεινόμενος ἀπεφάνετο, ὅτι οὐδεμία νόσος γίνεται ἄνευ φυσικῆς αἰτίας, καὶ ὅτι τὰ θεραπευτικὰ αὐτῆς βοηθήματα φυσικὰ εἰσὶ. Τοιοῦτοτρόπῳ καταρρίψας τὴν θεοκρατικὴν ἱατρικὴν, ἠνέωξεν ἔκτοτε εὐρὺ πρὸς τὴν ἐπιστήμην στάδιον διὰ τῶν διδασκαλιῶν τῆς πείρας καὶ τοῦ φυσικοῦ λόγου, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ ψυχοῖατρεία, ἀντικείμενον ἔχουσα τὰς τοῦ νοῦς διαταράξεις, ἀποσκορακίσασα τὰς περὶ αὐτῶν ἐπικρατούσας μεταφυσικὰς θεωρίας, ἠνέωξε τὴν ἀληθῆ ὁδὸν πρὸς τὸν σπουδαῖον τοῦτον τῆς ἐπιστήμης κλάδον.

Δείψανα τῆς θεοκρατικῆς ἱατρικῆς, ὡς καὶ λείψανα τῆς μεταφυσικῆς ἱατρείας τοῦ διατεταραγμένου νοῦς, διατηροῦνται εἰσέτι παρ' ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ' οὐχ οὕτω καὶ ὁ σοφὸς Φώτιος· ὅτε τὸν Αὐγουστον τοῦ ἔτους 861 συνεχεῖς καὶ δεινοὶ σεισμοὶ ἐπεκράτουν ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἐπὶ ἡ-

μέρας τεσσαράκοντα, τὸ δὲ καταπεπληγμένον πλῆθος ἀπέδιδεν αὐτοὺς εἰς τὴν κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου καταδρομὴν, ὁ τότε πατριαρχεύων ἱερός καὶ σοφὸς Φώτιος, ἀνώτερος τῶν θρησκευτικῶν προλήψεων τοῦ κατ' αὐτὸν αἰῶνος, οὐδ' ἄλλως ἐδίστασεν Ἰνα κηρύξῃ ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, ὅτι οἱ σεισμοὶ οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις, καὶ ὅτι γίνονται ἐκ φυσικῶν αἰτίων. «Οἱ σεισμοί, εἶπεν, οὐκ ἐκ πληθύος ἁμαρτιῶν, ἀλλ' ἐκ πλησμονῆς ὕδατος γίνονται.» Προσέξατε δὲ εἰς τὴν ἑκτοτε ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου σοφοῦ καὶ ἱεροῦ ἀνδρὸς ὑπονοηθεῖσαν φυσικὴν τῶν σεισμῶν αἰτίαν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἐκ τῆς πλησμονῆς τοῦ ὕδατος, συνάδουσα πρὸς τὴν περὶ σεισμῶν γνῶμην τῶν νεωτέρων γεωλόγων, οἵτινες ἀποφαίνονται ὅτι οἱ σεισμοὶ γίνονται ἐκ πλησμονῆς ὕδατος, θερμαινομένου καὶ ἐξατμιζομένου ὑπὸ τοῦ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς εὐρισκομένου πυρός.

Ἀλλὰ μετὰ τὸν πρῶτον τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης δημιουργόν, τὸν ἡμέτερον καὶ θεῖον Ἱπποκράτην, πολλαὶ ἑκτοτε παρῆλθον ἑκατονταετηρίδες μέχρις οὗ ὁ φυσικὸς λόγος κατισχύσει τοῦ καθαρῶς θεωρητικοῦ, μέχρις οὗ αἱ ἐκ τῆς πείρας διδασκαλίαι κατισχύσωσι τῶν θεωριῶν τοῦ σπουδαστηρίου, καὶ μέχρις οὗ ἡ ψυχολογία ἀποσπασθῇ τῶν μεταφυσικῶν καὶ θεοκρατικῶν θεωρημάτων, καὶ καταστῇ ἀντικείμενον θετικῆς καὶ γονίμου σπουδῆς καὶ μελέτης, καὶ τύχωσι μὲν οὕτως οἱ ἀτυχεῖς παράφρονες τῶν ἐπιστημονικῶν φροντίδων, ὅσας ἡ θέσις αὐτῶν ἀπαιτεῖ, ἐγερθῶσι δὲ εἰδικὰ νοσοκομεῖα πανταχόσε τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ὡς περ δὲ ἡ καθόλου ἱατρικὴ ἡρέμα καὶ βαθμηδὸν ἰδρύθη ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ λόγου, οὕτω συνετελέσθη βαθμηδὸν καὶ βραδέως, καὶ μετὰ πολλὰς τὰς δυσχερείας, ἴδιος ἐκείνης κλάδος, ὁ κλάδος ὁ ψυχολογικός, ὅστις ἀσχολεῖται περὶ τὴν ἔρευναν τῶν ἐγκεφαλικῶν ἐνεργειῶν, τὰς αἰτίας τῆς διαταράξεως αὐτῶν καὶ περὶ τὴν θεραπείαν αὐτῶν.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Α')

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἡ ψυχολογία ἀπέρρεεν ἐκ τῶν ἰδεῶν τῶν ἐπικρατουσῶν ἐν τῇ ψυχολογίᾳ, ἡ δὲ ψυχολογία περιερίσσετο εἰς τὰ νέφη τῆς μεταφυσικῆς, ἥτις θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ ὅλως ἀφηρημένην ἔννοιαν, καὶ τὸν νοῦν ὡς ἀθάνατον ὄντοτητα διάφορον τοῦ σώματος, εἶπετο ἀναγκαίως ὅτι ἡ ψυχολογία οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ἡ παθολογία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τοῦθ' ὅπερ εὐσιωδῶς σφαλερὸν καὶ πρὸς ἑαυτὸ ἀντιφάσκον, πρὸς δὲ τούτοις καταδικάζον τὴν ψυχολογίαν εἰς διηνεκῇ ἀκινήσιαν, ἡ γὰρ ψυχὴ ἀείποτε ἀμετάβλητος καὶ πρὸς ἑαυτὴν ὁμοία, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τῆς ἐμπειρικῆς φιλοσοφίας καὶ μεθόδου, ἥτις τοσοῦτον ἐγανιμοποίησε τοὺς ἄλλους τῆς ἱατρικῆς κλάδους, ὡς καὶ πάσας τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γαλιλαίου, τοῦ Νεύτωνος, τοῦ Λαβουαζιέρου καὶ ἄλλων. Ὅθεν καὶ μετὰ τοσαύτας ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις, μετὰ τοσαύτας λύσεις προβλημάτων ἀδιαλύτων τέως θεωρουμένων, καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς ἀναγκαίως ἐπελήφθη τελευταῖον ἡ ἐπιστήμη ζωηρότερον, καθόσον καὶ τὸ ἀνθρώπινον λογικὸν παρίστησι τὴν τελευταίαν καὶ συγχρόνως τελειότεραν φάσιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς φύσεως. Τοιούτοτρόπως τὴν μεταφυσικὴν περίοδον τῆς ψυχολογίας διεδέξατο ἡ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐμπειρικῆς ἐρεύνης περίοδος.

Τοιαύτην λογικὴν ἐμπειρίαν, καὶ τοιαύτην μέθοδον ἀκολουθήσας καὶ ὁ ἔνδοξος τῆς Κω ἱατρὸς, χωρὶς καὶ νὰ ἀπομακρυνθῇ ὀλοσχερῶς ἀπὸ τῆς θεωρίας, «σοφίην τῇ ἱατρικῇ ἐπάγων», πολλὰς μὲν ἀφῆκεν ἡμῖν ὠφελίμους διδασκαλίας καὶ ῥήτρας ἀξιωματικὰς, τὴν δὲ δόξαν αὐτοῦ ἀκεραίαν διετήρησεν ἀπέναντι τῆς καταστρεπτικῆς ἰσχύος τῶν δισχισίων περίπου ἐνιαυτῶν, ἐνῶ πολλαὶ σχολαί, ἀκολουθήσασαι μόνην τὴν θεωρητικὴν μέθοδον, κατέπεσαν καταλιποῦσαι ἱστορικὴν μόνον μνήμην. Τῷ ὄντι ἡ μὲν ἐμπειρικὴ ἢ ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων φιλοσοφία καὶ μέθοδος, περιχγομένη τὴν εὐρυτάτην καὶ ἀνεξάντλητον φύσιν, γόνιμος

ἐστὶν εἰς πρακτικὰς ὠφελείας, ἡ δὲ θεωρητικὴ ἢ ἡ ἐκ τῶν προτέρων φιλοσοφία καὶ μέθοδος, ἐγκλεισμένη ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, ἐντὸς τῆς στενῆς ὁδοῦ ἣτις ἔχει ἀπὸ τῶν ἔσω εἰς τὰ ἔξω τῆς φύσεως ὄντα, στείρα ἀποβαίνει εἰς γονίμους καὶ πρακτικὰς ὠφελείας καὶ διδάγματα. Ἀλλ' ὁμῶς δὲν ἐννοοῦμεν καὶ διὰ τοῦτο νὰ ἀπαρνηθῶμεν πάντας τοὺς θεωρητικοὺς ἀγῶνας τοσοῦτων νόων, αἵτινες ὅπωςδὴποτε παρεσκεύασαν τὴν ὁδὸν εἰς ἐπιτυχεστέρας ἐρεῦνας καὶ μελέτας· λέγομεν δὲ μόνον ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας καὶ μεθόδου ἐγένοντο ἀνὰ πάσας τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἐν αἷς καὶ ἡ βιωτικὴ, πολὺ γονιμώτερα, ἢ τὰ ἀποτελέσματα τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας καὶ μεθόδου. Τὸ δημιουργεῖν ἄρα ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν θεωρίας, χωρὶς νὰ συμβουλευώμεθα τὰ τε αἰσθητὰ ὄντα καὶ τὰ τῆς πείρας φαινόμενα, καὶ ἀνάγειν οὕτως αὐτὰ εἰς καθολικὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας, τοῦτο ἀντιστρατεύεται εἰς τὴν ὁρθὴν τῶν πραγμάτων τάξιν καὶ κρίσιν. Διὰ τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων λοιπὸν ἐρεύνης ταύτης, καὶ διὰ τῆς προόδου τῶν φυσικῶν γνώσεων, ἀποσπασθεῖσα ἡ ψυχολογία ἀπὸ τῆς μεταφυσικῆς, καὶ πάσας τὰς ἠθικὰς καὶ διανοητικὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου ἀποδιδούσα εἰς τὸν ἐγκεφάλον ἢ τὸ ἐγκεφαλικὸν ὄργανον, προέβη διὰ τῶν παρατηρήσεων καὶ τῆς ὕγει-
αυς φυσιολογίας εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἀλλοιώσεων καὶ διαταράξεων τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τὴν θεραπείαν αὐτῶν.

Ἡ ψυχολογία ἐρευνᾷ πρὸς τοῦτοις καὶ ἐξετάζει καὶ τινα κεφαλαιώδη ζητήματα περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ πολιτισμοῦ, περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν λαῶν, περὶ τῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν καταστάσεων, καὶ ἄλλων τινῶν ὅσα δύνανται νὰ ἐπιδράσωσι τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, ἢ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν. Ἡ δὲ ἔρευνα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ὁσημέραι αὐξήσεως τῆς παραφροσύνης καὶ ἡ ἐπὶ τῆς νοσερᾶς κληρονομίας σπουδῇ, ἀποδεικνύουσα ὅτι οἱ παράφρονες εἶναι τὰ θύματα ἀνεξάντλητου τινὸς διαθέσεως,

ἣτις καταβάλλει ἐν τῇ πάλῃ τοὺς ἀσθενεστέρους τὴν φύσιν ἢ τοὺς ὀλιγώτερον ὑπὸ τῆς φύσεως πεπρωκισμένους, ἠνάγκασε τὴν ψυχολογίαν ἵνα μελετήσῃ περὶ τῶν ὅσων δύναται νὰ θέσῃ φραγμῶν κατὰ τῆς ἀπειλικῆς ταύτης πλημμύρας, καὶ ἀνύψωσεν αὐτὴν εἰς θέσιν συμβούλου περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἀνατροφῆς. Οὕτω δὲ ἡ ψυχολογία περικλείει ἐν ἑαυτῇ, ὡς οὐδεμία ἄλλη ἐπιστήμη, τὴν σπουδὴν τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν σπουδὴν τοῦ διανοητικοῦ ἀνθρώπου. Μόνος δὲ πράγματι ὁ ἀληθὴς ἐν γένει ἰατρὸς, σπεύδων ἀδιαλείπτως εἰς τὴν ἔρευναν τῆς σχέσεως τῶν φυσικῶν πρὸς τὰς ἠθικὰς ιδιότητας τοῦ ἀνθρώπου, ἐνεκεν τῆς ἀναποδράστου ἀνάγκης τῆς ἰδίας αὐτοῦ τέχνης, αὐτὸς καὶ μόνος γίνεται ὁ ἐπιτηδειότερος ἠθικολόγος τῆς κοινωνίας, καὶ ἀποβαίνει ἀληθὴς ἰατρὸς σώματος καὶ διανοίας.

Ἡ στατιστικὴ ἐπεκύρωσε τὴν γνώμην, ὅτι τὰ μὲν ἠθικὰ ἐλαττώματα τῶν κοινωνικῶν αὐξάνουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν πενήτων καὶ τῶν ἐγκληματιῶν, ἡ δὲ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ διὰ τε τὴν ἐπερχομένην λεπτότητα τῆς αἰσθητικῆς ἰδὸς καὶ τὰς πολυειδεῖς ἀνάγκας, πολλαπλασιάζει τὰς διαταράξεις τοῦ νοῦς, ἢ τοὺς παράφρονες. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὰ τρία τοῦ καθ' ἡμᾶς πολιτισμοῦ κέντρα, τὸ Λονδίνον, τοὺς Παρίσιους καὶ τὸ Νεβόρακον, ἀπαντῶνται οἱ πλεῖστοι τῶν παραφρόνων. Ἐν Λονδίνον, ἀριθμοῦν περὶ τὰ τρία ἑκατομμύρια κατοίκων, παρουσιάζει τὴν ἀνολογίαν τῶν παραφρόνων ἕνα πρὸς 300, τοῦτέστι περὶ τὰς 14 περίπου χιλιάδας· οἱ Παρίσιοι περὶ τοὺς 1225 παράφρονες· τὸ Νεβόρακον περὶ τὰς 3,000· ἡ Φλωρεντία ἔχουσα 100 χιλιάδας κατοίκων, ἀριθμεῖ 250 παράφρονες· ἡ Νεάπολις, μεταξὺ 350 χιλιάδων κατοίκων, ἀριθμεῖ 500 παράφρονες· ἡ Μαδρίτη ἐκ 250 χιλιάδων, ἀριθμεῖ 200 παράφρονες· ἡ Πετρούπολις, τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν ἔχουσα κατοίκους, ἀριθμεῖ 140 παράφρονες, τὸ δὲ Κάρρον ἐκ 350 χιλιάδων κατοίκων παρουσιάζει 20 μόνον παράφρονες. Ἐν γένει δὲ

ὁ ἥρεμος ἀγροτικὸς βίος σπανιστάτην παρίστησι τὴν διατάραξιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, διότι ἐλλείπουσιν εἰς αὐτὸν πάντα τὰ πάθη, καὶ πάντα τὰ ἠθικὰ αἷτια τοῦ ἀνεπτυγμένου ἀνθρώπου, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀκόλαστος βίος. Περιττὸν νὰ ὑπομνήσωμεν περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῶν οἰνοπνευμάτων ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς παραφροσύνης, ὅταν ἡ χρῆσις αὐτῶν γίνεται πέραν τοῦ δέοντος καὶ καθ' ἑξίν.

Ἐντεῦθεν καταφαίνεται ὁποῖαν μεγάλην εὐεργεσίαν παρέχει ἡ ψυχολατρεία διὰ τῶν σοφῶν αὐτῆς συμβουλῶν, διὰ τῶν φραγμῶν οὗς πειράται νὰ θέσῃ εἰς τὴν ὁρμητικὴν πλημμύραν, ἥτις ἀπειλεῖ τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν. Τὴν ὑψηλὴν δὲ ταύτην ἀποστολὴν τῆς ψυχολατρίας παρακολουθεῖ ἡ ἐτι ὑψηλοτέρα καὶ εὐεργετικὴ ἀποστολὴ τοῦ ἐπαναφέρειν τὴν πεπλανημένην διάνοιαν εἰς τὰ φυσικὰ αὐτῆς ὅρια. Τὸ δὲ ἐπαναφέρειν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν διανοητικὴν, πολλῶ πλείονα κέκτηται τὴν ἀξίαν ἢ τὸ ἀπαλλάξαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θανάτου, διότι οὐδεὶς ἄλλος θάνατος θεωρεῖται καὶ εἶναι τρομερώτερος, ὅσον ὁ θάνατος ὁ προσβάλλων τὸ λογικόν. Ὁ παράφρων ἄρα εἶναι τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, οὐχ' ἦττον ὁμῶς, ἵνα πραγματικότης γένηται, ἐδέχσεν ὅπως αἰῶνες παρέλθωσι, καθ' οὓς ἡ ἀμάθεια, αἱ θρησκευτικαὶ προλήψεις καὶ αἱ βαρβρότητες, πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀποσκορακισθεῖσαι ἀπὸ τῆς ὅλης ἐπιστήμης, κυρίαρχοι ἐπεκράτουν τῆς ψυχολατρίας, ἐπὶ παντὸς ἀντικειμένου ἀφορῶντος τοὺς ἀτυχεῖς παράφρονες.

Ἀπὸ ἀντικειμένου σεβασμοῦ καὶ λατρίας, ὡς ἦσαν οἱ παράφρονες ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, καὶ σήμερον ἐτι παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς, σεβόμενοι ὡς πνεύματα προφητικὰ καὶ εὐεργετικά, ἀνάγκη ἵνα μεταβῶμεν εἰς χρόνους πολὺ νεωτέρους καὶ ἴδωμεν εἰς ποῖον βαθμὸν δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἀνθρώπινος τύφλωσις, ὡςάκις ὠθεῖται ὑπὸ προλήψεων καὶ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 13ου αἰῶνος μετὰ τῶν αἵρετικῶν τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ καταδικαζομένων ἵνα ριφθῶσιν εἰς τὰς φλόγας τῆς πυρᾶς, ἡ ἱ-

στορία ἀναφέρει πολλοὺς ἐξ αὐτῶν αἷτινες ἦσαν προσβεβλημένοι ὑπὸ δαιμονομανίας, ἥτις χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν πρώτων τοῦ χριστιανισμοῦ αἰώνων. Κατὰ δὲ τὸν 16ον καὶ 17ον αἰῶνα, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1560 μέχρι τοῦ 1750, καθ' οὓς χρόνους ἡ νόσος αὕτη μεγάλην ἔλαβεν ἀνάπτυξιν, τυφλὴ μανία κατέλαβε τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἐπὶ γῆς δικαιοσύνης. Αἱ ὑστεροπάθειαι, αἱ δαιμονοπάθειαι ἐγίνοντο ὥσει κολλητικαὶ νόσοι, ἐπεκτεινόμεναι ὡς ἀληθεῖς ἐπιδημῖαι, αἷτινες ἰδίως ἀνεφαίνοντο ἐν τοῖς μοναστηρίοις, ἐνθα ἡ ἀναιμία τῆς μοναστικῆς ζωῆς, ὁ ὑπερεθισμὸς τῆς φαντασίας ἐνεκεν τοῦ ἀσκητισμοῦ, ἡ ἐξακθένσις τῆς σκέψεως ἐνεκεν τοῦ θεωρητικοῦ βίου, λύουσι τὸν χαλινὸν εἰς τὰς φαντασμαγορίας τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ νοῦς, αἱ δὲ διανοητικαὶ καὶ νευρικαὶ νόσοι πολλαπλασιάζονται, ἀντανεκλῶσαι ἐν ἑαυταῖς τὰς μυστικὰς καὶ τρομακτικὰς πίστεις, αἷτινες ἐδέσποζον τῶν πνευμάτων, συντεταραγμένων ἤδη καὶ ἐκ τῆς θρησκευτικῆς Ἀναμορφώσεως τοῦ 16ου αἰῶνος. Οὕτω διαβόητοι εἰσὶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ αἱ ὑστεροπάθειαι καὶ δαιμονομανίαι τῆς Ἑστέλλης, τῆς Σαραγούζης, τῆς Λορένης, τῶν Ὀρσελλινῶν τοῦ Αἰῶ, αἱ χορομανίαι (μανίαι μετὰ βιολίων κινήσεων χειρῶν τε καὶ ποδῶν) τῆς Σβεβίας, αἱ θεοχορομανίαι τῆς Ὀλλανδίας, τῆς ἐπαρχίας *Galles*, καὶ ἄλλων πόλεων. Παρὰ ταύταις ἔπονται καὶ ἕτερα μονομανιῶν εἴδη, μαρτυροῦντα τὴν πολλαπλὴν καὶ πολύμορφον τοῦ νοῦς διατάραξιν· οἷον ἡ θρησκευτικὴ μονομανία, καθ' ἣν οἱ ἀτυχεῖς βασανίζονται ὑπὸ θρησκευτικῶν ἰδεῶν, τύψεις φέροντες συνειδήτος διὰ τὸν παρελθόντα αὐτῶν βίον, εἰ καὶ ἄγνους ἐγένετο, ἕτεροι δὲ νομίζουσιν ἑαυτοὺς ὑπὸ δαίμονος κατεχόμενοι, καὶ πάντες οἱ τοιοῦτοι ἀσχολοῦνται νυχθημερινὸν εἰς αὐστηρὰ ἔργα ἀγιοσύνης, νηστεύοντες, ἀγρυπνοῦντες ἢ καὶ μαρτυρούμενοι, ἢ καὶ αὐτοκτονούμενοι ἵνα ὑποκύψωσιν εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ· ἡ λυπαιμανία, καθ' ἣν οἱ λυπαιμανεῖς δεσπόζονται ὑπὸ λυπηρῶν ἠθικῶν παθῶν, ἀηδίας

καὶ θλίψεως, νομίζοντες ὅτι παρὰ πάντων καταφρονοῦνται καὶ καταδιώκονται· ἡ πανοφοβία, καθ' ἣν οἱ πανόφοβοι εὐρίσκονται εἰς συνεχῇ κατάστασιν φόβου καὶ τρόμου ἄνευ εὐλογοφανοῦς αἰτίας, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πανικοῦ φόβου· ἡ φιλόδοξος μονομανία, καθ' ἣν οἱ τοιοῦτοι νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἢ πλουσίους, ἢ ἡγεμόνας, προφῆτας ἢ Χριστὸν, Πάπας ἐὰν τύχωσιν ὄντες ῥωmano-καθολικοί, μεθ' ὧν ἀγερῶχου βαδίζοντες καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἀνθρώπων περιφρονοῦντες· ἡ ἐρωτομανία, καθ' ἣν οἱ ἐρωτομανεῖς ἀσχολοῦνται ἀδιαλείπτως περὶ τὸ ἐρώμενον πρόσωπον μετὰ καρδίας ὁμῶς πλήρους ἀγνοῦ ἐρωτος καὶ ὅλως πλατωνικοῦ, εἰσὶ δὲ συχνότερον εὐθυμοί, καὶ ἐνίοτε μελαγχολικοί· ἡ ἀνθρωποκτόνος μονομανία, καθ' ἣν οἱ πάσχοντες κυριεύονται πολλάκις ὑπὸ ἀκαθέκτου ῥοπῆς πρὸς τὸ ἀποκτεῖναι τοὺς ὁμοίους αὐτῶν, νομίζοντες αὐτοὺς πολεμίους, ἢ κατασκόπους, καὶ μετὰ τῶν δυστυχῶν τούτων πλασμάτων συγκαταλέγονται ἐνίοτε καὶ γονεῖς φρονέοντες τὰ φίλτατα αὐτῶν, ἵνα ἐξαποστείλωσιν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἀπαλλάξωσιν ἀπὸ τῆς διαφθορᾶς τοῦ αἵωνος, ἕτεροι δὲ πάλιν βάλλουσι πυρκαϊάν ἢ εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν πράγματα ἢ καὶ εἰς τὰ τῶν ἄλλων, ἢ καὶ κλέπτουσιν· ἡ κυανθρωπία καὶ ἡ λυκανθρωπία, καθ' ἣν οἱ πάσχοντες ἐξομιοῦνται πρὸς κύνας ἢ λύκους, τρέφουσι τὰ μαλλία τῆς κεφαλῆς καὶ τοὺς ὀνυχας, βαδίζουσι τετραποδιστί, καὶ τινες ἀποσφύρονται εἰς τὰ δάση ἐνθαζῶσιν ἀπὸ χόρτων καὶ ὠμῶν κρεάτων, ἐμπέμποντες συγχρόνως καὶ κραυγὰς τῶν πρὸς αὐτοὺς ὁμοιάζουσι ζώων. Τὸ εἶδος τοῦτο, συχνὸν εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ τὸν μέσον αἰῶνα, ἐξέλιπε σχεδὸν ὁλοσχερῶς ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Τοιαῦτα τὰ κυριωδέστερα ἀτυχήματα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, καὶ αἱ κυριώδεις μορφαὶ τῆς διαφόρου μανίας.

Τὰ ἀτυχῆ ὁμῶς ταῦτα πλάσματα κατὰ τὰς προμνηθεύσας ἀνωτέρω ἀποφράδας ἐκείνας ἐποχὰς δὲν ἐθεωροῦντο ὡς πάσχοντα ἐκ νευρώσεων ἢ ὡς παρὰφρονες, ἀλλ' ἐ-

φρόνουν μάλιστα ὅτι τὸ κακὸν παρὰ τοῖς τοιοῦτοις εἶχε τὴν ἑδραν τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ, μετὰ δὲ ψυχῆς καὶ σώματος οὐδὲν κοινὸν ὑπῆρχεν, ἀλλὰ κακοποιὸν ἦν τὸ πνεῦμα τὸ προσβάλλον αὐτούς· ἦσαν, ἔλεγον, δαιμονισμένοι, ἦσαν αἴτιοι τῆς δυστυχίας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο ὡς παρὰ Θεοῦ καταδεδικασμένοι, ἢ μάγοι, οὓς ὤφειλον νὰ ἐξαλείψωσιν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Ἐντεῦθεν λοιπὸν τὰ βασανιστήρια, αἱ τιμωρίαι καὶ αὐταὶ αἱ πυραὶ ἀπετέλουν τὴν ῥιζικὴν αὐτῶν θεραπείαν. Περιφανεῖς δὲ εἰσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ αἱ διαδικασαί, δι' ὧν κατεδικάζοντο εἰς τὴν ἐσχάτην ποινὴν ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες τοιοῦτων ἀτυχῶν ὄντων. Ἐν μιᾷ μόνῃ τῆς Ἰταλίας ἐπαρχίᾳ, ἐν Τοσκάνῃ, κατεδικάζοντο κατ' ἔτος ἐπὶ τοῦ 16ου αἵωνος εἰς τὴν πειρὰν πλείονες τῶν χιλίων δαιμονισμένων, καὶ σώζονται εἰσέτι πρὸς αἶσχος τῆς δικαιοσύνης πᾶσαι αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις τῆς αἰμακτηρᾶς ἐκείνης σελίδος τῆς ἱστορίας τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης τυφλώσεως. Καὶ ὁμῶς, εἰ καὶ λυπηρὸν εἶπειν, πολλοὶ ἔξοχοι νόες τῶν ζοφερῶν ἐκείνων χρόνων, οἵτινες μεγάλῃς ἀπήλαυον φήμῃς ἐν ταῖς ἐπιστήμασι, ὁ Ἀμβρόσιος Παρὲ, ὁ Ροδὲν, ὁ Πίκος, ὁ Φερνέλ, παρασυρόμενοι ὑπὸ τοῦ βεύματος τῶν ἰδεῶν τοῦ αἵωνος αὐτῶν, παρεδέχοντο τὸν σωρὸν τῶν πεπλανημένων τούτων ἰδεῶν, καὶ ἐδίδον εἰς αὐτὰς κύρος ἐπιστημονικόν. Ἐν τούτοις ὑπέφωσκεν ἐκ διαλειμμάτων καὶ τις ἀκτίς ὑπὲρ τῶν ἀναξιοπαθούτων ἀτυχῶν ἐκείνων ὄντων. Αἱ φωναὶ τοῦ Γουιέρου, τοῦ Πόρτα, τοῦ Μοντεγνίου, τοῦ Γριλλάνδου, ἀνυψοῦντο κατὰ τῶν βαρβαροτήτων τούτων, ἐπικαλούμεναι τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῆς προσβαλλομένης ἀνθρωπότητος, καὶ τοὺς ἀγράφους μὲν, ἀλλ' αἰδίου τῆς συνειδήσεως νόμους. Τέλος αἱ φιλάνθρωποι αὐταὶ καὶ δίκαιαι ἰδέαι προϊόντος τοῦ χρόνου ἐπεξετάθησαν αἰετοτε περισσότερον, καὶ μολονότι αἱ ἐπιδημικαὶ ἐκεῖναι παραφροσύναι τοῦ 16ου καὶ 17ου αἵωνος ἐξηκολούθουν καὶ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ὡς ἀπο-

δεικνύουσιν οἱ σπασμωδικοὶ τοῦ ἁγίου Μα-
δάρδου, οἱ τρέμοντες τῆς Κεβένης, ἡ ὑστε-
ρομανία τῆς Οὐγγαρίας καὶ Πολωνίας, ἀλλ'
ὅμως εἰς τὰς νόσους ταύτας ἀπεδόθη τὸ
προσῆκον αὐταῖς μέρος, καὶ οἱ ἀτυχεῖς ἐ-
κείνοι ἄνθρωποι ἀνεγνωρίσθησαν ὡς πά-
σχοντες ἐκ διατεταραγμένης διανοίας, ὡς
παράφρονες.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς θεραπείας τῶν παρα-
φρόνων ἐπεκράτει πάντοτε ἡ παχυλωτέρα
ἀμάθεια, ἢ ὅχι καὶ ἡ βαρβαρότης, καὶ ἤρ-
ξατο ὁμοίως θεραπεία κτηνώδης, ἢ τῆς βε-
βιασμένης περιστολῆς. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ ἐπο-
χὴ καθ' ἣν οἱ παντὸς εἶδους παράφρονες ἐ-
κρατοῦντο ἐγκεκλεισμένοι κατὰ συνέχειαν,
ἐπισεσωρευμένοι ὥσπερ κτήνη ἐν τοῖς χειρο-
τέροις καὶ ῥυπαρωτέροις τῶν νοσοκομείων
τόποις, δεδεμένοι σχοινίοις, ἀλύσει περι-
βεβλημένοι καὶ μάστιξι τυπτόμενοι. Εἰς τὸ
φρενοκομεῖον τοῦ ἐν τῇ μεσημβρινῇ τῆς Ἰ-
ταλίας ἄκρας, τοῦ Ῥηγίου, διατηρεῖται μέ-
χρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ὡς ἱστορικὸν
μνημεῖον τῆς ἀμαθείας οὐχὶ μεμακρυσμέ-
νης ἀφ' ἡμῶν ἐποχῆς, θλιβερά τις σειρὰ
τῶν παραδοξοτέρων συνεκτικῶν ἐργάνων,
ἅτινα περιστάνουσιν εἰς τὸν θεατὴν τὸν
τρόμον θν' ἰδοκίμαζον οἱ παράφρονες κρα-
τούμενοι ὡς θηρία, καὶ τὸν τρόπον συγ-
χρόνως δι' οὗ ἡγωνίζοντο νὰ δαμάσωσιν αὐ-
τούς. Καὶ ἐν τούτοις ἀπὸ πολλῶν αἰώνων,
ἐν μιᾷ τῆς γῆς γωνίᾳ ἡ φιλανθρωπία ἀνί-
δρυσεν τὴν ἑαυτῆς βασιλείαν ὑπὲρ τῶν δυσ-
τυχῶν τούτων ὄντων, καὶ ἀφειδῶς προέ-
δραμε τῆς ἐπιστήμης. Ἐν τινι χωρίῳ τοῦ
Βελγίου, *Gheel* καλουμένου, πτωχοὶ χωρι-
κοὶ διατηροῦσι πρὸς θεραπείαν ἐντὸς τῶν
οἰκιῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν τοὺς ἀ-
τυχεῖς παράφρονες, οἵτινες, μετέχοντες τοῦ
βίου, τῶν ἐργασιῶν, καὶ τῶν οἰκιακῶν εὐ-
θυμιῶν τῶν φιλοξενούντων αὐτοὺς, γίνον-
ται ἄξιοι τῆς τοσαύτης ἐμπιστοσύνης καὶ
χριστιανικῆς ἀγάπης. Ἐν τῇ ἡσύχῳ ἐκείνῃ
γωνίᾳ ἡ φιλανθρωπία, τὸ ὀρησκειτικὸν καὶ
ἀδελφικὸν αἶσθημα, τοιαύτην ἐποιήσαντο
πρόσδον, ὥστε ἡ ἐπιστήμη καὶ σήμερον ἐτι,
καὶ περ ἀναγνωρίζουσα τὰς ὁρμολίας τοῦ

θεραπευτικοῦ ἐκείνου συστήματος τοῦ ἐκεί
ἐπικρατοῦντος ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου, μένει
πάντοτε ἀμφιρροπὴς εἰς τὸ παραδέξασθαι
αὐτὸ ὡς βοήθημα λίαν ῥιζικὸν ἐν τῇ ἐφαρ-
μογῇ αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ ἀν-
θρωπίνου λογικοῦ, ἥτις συνέβη ὡς ἐποχὴ
ἀξιωματικὸν περὶ τὰ πέλη τοῦ παρελ-
θόντος αἰῶνος, ἀνυψοῦσα τὸ σέβας πρὸς
τὴν ἐλευθερίαν ἐκάστου, καὶ ἀνεγείρουσα
τὴν ἰδέαν τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας, δὲν ἠδύ-
νατο ἵνα μὴ διαχύσῃ τὰ εὐεργετικὰ αὐτῆς
ἀποτελέσματα καὶ ἐπὶ τῆς οὐζυρᾶς θέσεως
τῶν παραφρόνων, διὰ τῆς συστάσεως εἰδι-
κῶν νοσοκομείων, ἢ φρενοκομείων ἐχόντων
τὸ σύστημα τῆς πραότητος καὶ τῆς λογι-
κῆς θεραπείας. Πρῶτον δὲ τοιοῦτο καθί-
δρυμα ἀνηγέρθη, Κύριοι, ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ,
καὶ πρῶτος φρενολόγος ἐγένετο ὁ Ἰταλὸς
Βικέντιος Κιαρίνης, μετὰ τοῦτον ὁ Πινέλ
ἐν Γαλλίᾳ, ὁ Λαγκερμάν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ
ὁ Τούν ἐν Ἀγγλίᾳ, οἵτινες ἀκολουθοῦντες
τὴν ἐπιστημονικὴν ταύτην ἀναμόρφωσιν,
ἠλευθέρωσαν τοὺς παράφρονες ἀπὸ τῶν ἀ-
λύσεων, ἀπὸ τῶν σιδηρῶν κλουβίων, καὶ
ἀπὸ τῆς μάστιγος, καὶ μετέφερον αὐτοὺς
εἰς τὸν ἐλεύθερον αἶρα, εἰς τὸ φῶς τῆς ἡ-
μέρας, εἰς τὴν εὐεργετικὴν ἐργασίαν, εἰς
τὴν ζωοποιὸν ἀγάπην, καὶ καθιστῶντες
αὐτοὺς ἀντικείμενον ἀδιαλείπτων σπουδῶν,
νέαν ἐθεμελίωσαν ἐπιστήμην, ἡ μᾶλλον
νέον τῆς ἱατρικῆς κλάδον, τὴν ψυχοϊατρεί-
αν. Ἐντὸς δὲ τῶν τριῶν τετάρτων τοῦ πα-
ρόντος αἰῶνος, ἡ ψυχοϊατρία μεγάλως ἐ-
ποιήσατο πρόδους καὶ ἀνεκτήσατο οὕτω
τὴν λαμπροτέραν δόξαν ἐφ' ἧς δύναται νὰ
καυχᾶται ὁ παρὼν αἰὼν, καθόσον ἡ μὲν δι-
ανοητικὴ θεραπεία ἀνωτέρα ἐστὶ τῆς σω-
ματικῆς θεραπείας, ὁ δὲ διανοητικὸς θάνα-
τος οἰκτρότερος τοῦ φυσικοῦ θανάτου. Πρὸ
ἡμῶν ἀτυχῶς οὐδὲν εἰσέτι ἐγείρεται τοιοῦ-
τον εἰδικὸν νοσοκομεῖον, οἱ δὲ παράφρονες
ἢ γίνονται ἀντικείμενον γέλωτος καὶ κοι-
νῆς διασκεδάσεως, ἢ ἐγκλείονται ἐντὸς
προνομιάχων τινῶν ἐκκλησιῶν ἢ καὶ μο-
νῶν, τηκόμενοι εἰς παρατεταμένας νηστείας

ἐξασθενίζουσας ἔτι μάλλον τὴν διάνοιαν, καὶ εὐκταῖον τοῖς ἀτυχέσι πλάσμασιν εἰμὴ τύχῃσι καὶ ἱερέως δεισιδαίμονος καὶ ἀμαθοῦς καταμετροῦντος τὴν μάστιγα! Ἐν τῇ Δύσει σήμερον, ἔνθα ἅπλετοι διαχέονται αἱ εὐεργετικαὶ ἰδέαι τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν φώτων, ὡς ἄλλοτε καὶ παρ' ἡμῖν διεχέοντο, ἔνθα πεφωτισμένοι κυβερνήσεις περὶ πάντων μεριμνῶσιν, ὁ πρῶτος ὅρος τῆς θεραπείας τῶν παραφρόνων ἀπορρέει ἐκ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, ἡ δὲ ἀγαθοποιὸς ἀνακούφισις τῆς σπουδαιοτέρας τῶν ἀνθρωπίνων δυστυχιῶν εἶναι τὸ δραστηριώτερον θεραπευτικὸν βοήθημα, οὗτινας μέρη ἀπαρτίζουσιν ἡ ἐργασία, ἡ τάξις, ἡ διδασκαλία, ἡ ἀγροτικὴ διαμονή, ἡ ἀνάλογος ἀνάπαυσις, ἡ σοφῶς διατεταγμένη ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐναρμόνιος μουσικὴ καὶ ἄλλα. Τὰ δὲ φιλάνθρωπα ταῦτα καὶ εὐγενῇ καθιδρύματα ἀνεγείρονται κατὰ προτίμησιν εἰς τοὺς μάλλον κεκαλλιεργημένους τόπους, ἐν περιάπτοις πεδίοις, πρὸς πλείονα ἐπιτυχίαν τοῦ φιλανθρώπου καὶ εὐγενοῦς σκοποῦ.

Πλὴν τούτων ἀπάντων ἡ ψυχοιατρεία προϋτίθεται καὶ ἑτέραν ὁμοίως ὑψηλὴν καὶ εὐεργετικὴν ἀποστολὴν, ἥτις, εἰ καὶ δὲν ἐξετιμήθη δεόντως ὑπὸ τῆς δημοσίου γνώμης, ἀλλ' ὅμως ἀριθμεῖ εὐτυχῶς οὐχὶ ὀλίγους θριάμβους ἀπέναντι τῶν πολλῶν προσκομμάτων, πρὸς ὃ ὤφειλεν ἵνα παλαίῃ. Ἐὰν ἄλλοτε ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς καὶ ἡ δεισιδαιμονία ἐθεώρουν ὡς ἐνόχους πλείστους ἐκ τῶν παραφρόνων ἐν ἐποχῇ πλησιεστέρα ἡμῖν, οὐχ' ἥττον καὶ ἡ τῶν δικαστῶν ἄγνοια ἐπὶ τινῶν μορφῶν τῆς διανοητικῆς νόσου ἢ τῆς μανίας, πολλὴν ἐχουσῶν ὁμοιότητα πρὸς τὸ ἐγκλημα, καὶ τοιαύτας μορφὰς ἀνεφέρομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἐξελάμβανε τὰς διαδηλώσεις τῆς νόσου ἐκείνης ὡς πράξεις ἐγκληματικὰς, τιμωρητέας ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ δικαίου. Νῦν δὲ ἡ ψυχοιατρεία σπουδάζουσα καὶ ἀναλύουσα τὰς νοεράς ἐκείνας μορφὰς, καὶ μάλιστα τὰς πρὸς ἀνθρωποκτονίαν βεπούσας, ἐχαρακτήρισεν αὐτὰς ὡς τοιαύτας, καὶ ὕψωτε τὴν φωνὴν

αὐτῆς ἀφαιροῦσα ἀπὸ τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ ἀποστέλλουσα εἰς τὰς ἐπισκέψεις τοῦ ἱατροῦ ἀνθρώπου· οὐδὲν ἕτερον ὄντας ἡ ἀσθενεῖς. Ἡ εὐγενὴς αὕτη ὑπηρεσία ἀνήκει σήμερον εἰς τὸν ψυχοιατρὸν, ὅστις ἐφθασεν εἰς αὐτὴν διὰ τῆς πάλης τοῦ νεωτερισμοῦ κατὰ τῆς παλαιᾶς παραδόσεως, καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα τῆς ψυχοιατρείας κατακτῶσι χῶρον καὶ μεταξὺ τῶν νομομαθῶν, διότι τὰ παρ' αὐτῆς τεθέντα ζητήματα, καὶ τοι μὴ γινόμενα πάντοτε παραδεκτά, οὐχ' ἥττον ὁμῶς ἤρξαντο λαμβανόμενα ὑπὸ σπουδαίαν ἐξέτασιν, παρ' ἑλλων μὲν προσβαλλόμενα, παρ' ἄλλων δὲ ὑπερασπιζόμενα, τοῦθ' ὁπερ γίνεται εἰς πᾶσαν καινοφανῆ ἰδέαν, καὶ ὁ ψυχοιατρὸς σήμερον προσκαλεῖται εἰς τὰ δικαστήρια κατὰ περιστάσεις περὶ ὧν ἄλλοτε οὔτε κἂν ἀμφιβολίαν ἠδύνατο ἵνα ἐκφέρῃ, ἀλλ' ἡ παρῶν ἀμφιβολία μετατρέπεται τὴν ἐπαύριον εἰς γνώμην καὶ πεποίθησιν. Ὅπως δὲ ποτε παρήγορον ἐστὶν ὅτι βλέπομεν σήμερον τὴν νομοθεσίαν ἐπιζητοῦσαν τὴν συμβουλὴν καὶ τὴν βοήθειαν τῆς ψυχοιατρείας.

Ἡ ἐπιστήμη ὁμοῦς αὕτη ἐτόλμησεν ἵνα ποιήσῃται καὶ ἐν προσέτι πρὸς τὰ πρόσσι βῆμα, τὸ καταφρονῆσαι καὶ αὐτὸ τὸ δυσχερέστερον τῶν ζητημάτων, τὸ τοῦ ἐγκλήματος, οὐχὶ πλέον ἐπὶ τῶν παραφρόνων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκληματούντων μὲν, ἀλλ' ὑγείων κατὰ τὰς φρένας ἀνθρώπων, διάκρισιν ποιήσασα ἀναμέσον τοῦ ἐγκλήματος καὶ τοῦ ἐγκληματίου, καὶ ἐκεῖνο μὲν θεωρήσασα ὡς γεγονὸς τοῦ ἠθικοῦ βίου, τοῦτον δὲ ὡς διαφορὰν τοῦ ἀνθρωπίνου εἶδους, πεπροικισμένου μετὰ διαφορῶν ἠθικῶν ἰδιοτήτων. Οἱ νομοθέται, ἐν παραδείγματι, ὑπ' ὅψιν λαβόντες ὡς πρὸς τὴν ποινὴν τοῦ ἐνόχου τοσαύτας ἐλαφρυντικὰς τοῦ ἐγκλήματος περιπτώσεις, οἷον τὴν ἡλικίαν, τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον ἐν οἷς ζῇ, τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς διανοητικότητος αὐτοῦ, παρέδραμον αὐτὰ τὰ κινουντα πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν αἷτια, πρὸς ὃ φέρονται εἰ ἄνθρωποι ὠθοῦμενοι ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς φωνῆς

τῆς αἰσθητικῆς καὶ ὀργανικῆς αὐτῶν ἐντυπώσεως, κατὰ τὴν διάφορον ἠθικὴν διάθεσιν τῶν ἑαυτῶν κράσεων. Τίς δικαστὴς δύναται νὰ πιστεύῃ ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ, ὅτι ὁμοίως ἐλεύθερος εἶναι εἰς τὸ πράττειν τὸ αὐτὸ ἔγκλημα δι' αἰφνίδιον τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ νοῦς ὁρμὴν ὁ τῆς αἱματώδους νευρικῆς κράσεως καὶ ὁ τῆς χολερικο-νευρικῆς, οἵτινες εἰσὶν ὅλως ὁρμὴ καὶ πῦρ εἰς τὰς ἑαυτῶν πράξεις καὶ ἐνεργείας, καὶ ὁ τῆς λευκωματώδους κράσεως ἄνθρωπος, φύσει πρᾶος καὶ παθητικὸς, καὶ ὁ δυσκίνητος καὶ δειλὸς λυμπατικὸς, οἵτινες ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων δεσπόζονται καὶ παρασύρονται ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τοῦ αἰσθήματος, ὄντες ἐν γένει μᾶλλον κύριοι ἑαυτῶν, καὶ περισσότερον συνειδότες τὰς ἑαυτῶν πράξεις ἀπέναντι τῆς αἰφνυδιότητος τῶν κινούντων αὐτοὺς αἰτίων;

Καὶ αὕτη δὲ ἡ βραδεία ἐπέμβασις τῶν ψυχοῦντων εἰς τὸ δυσχερὲς καὶ σπουδαῖον διὰ τὴν κοινωνίαν ἀντικείμενον τοῦτο, πολλὰς διήγειρε κατὰ πρῶτον ἐπαιτιάσεις, καὶ προεκάλεσε κατ' αὐτῶν καὶ τὴν κατηγορίαν, ὅτι προτίθενται ἵνα ἀθωώσωσι πᾶν ἔγκλημα, καὶ ὑποτάξωσιν ὑπ' ἑαυτοὺς πᾶσαν δικαστικὴν καὶ ἠθικὴν τῆς κοινωνίας τάξιν. Εἰς τὰς ἀδίκους ταύτας κατηγορίας ἡ καλλιτέρα ἀπάντησις ἐκάστου ψυχοῦντος εἶναι αὕτη: ὅτι δι' ἕκαστον νομισθέντα ὡς ἔγκληματιαν, καὶ τὸν ὅποιον ἡ ψυχοῦντρια ἀνεγνώρισεν ὡς παράφρονα, αὕτη ἡ ἰδίᾳ πάντοτε ἀπήτησε καὶ ἀπαιτεῖ κηδεμονικὰς ἐγγυήσεις ὑπὲρ τῆς κοινωνίας, ἐγγυήσεις μάλιστα αὐστηροτέρας καὶ διαρκεστέρας τῶν ὅσων ὁ ποινικὸς νόμος δύναται νὰ προσφέρῃ· διότι ἡ ἐπιστήμη ἐκήρυξεν ἤδη ὅτι αἱ νοσεραί ἐκείναι μορφαί, ὅσαι ὑπενδύονται τὴν πρὸς τὸ ἔγκληματιαν ῥοπὴν, εἰσὶν αἱ δυσκολώτεραι πρὸς θεραπείαν, αἱ ἐπιρρεπέστεραι εἰς τὰς ὑποτροπιάσεις, καὶ ὅτι ἐπομένως ὁ ἀποκλεισμός τῶν ἀτυχῶν τεύτων ὄντων ἀπὸ τῆς κοινωνίας δέον ἵνα ἡ διαρκέστερος καὶ διὰ μειζόνων προφυλάξεων περιβεβλημένος, ἡ ὅ,τι ὁ ποινικὸς νόμος δύναται νὰ ἐπιβάλῃ διὰ τῶν ποινικῶν

αὐτοῦ διατάξεις.

Εἰ δὲ καὶ ὁ ἱατρὸς συχνάκις προσκαλεῖται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, καὶ μετὰ σεβασμοῦ ἀκροάζονται ἐπὶ πολλῶν χειρουργικῶν, μαιευτικῶν, καὶ τοξολογικῶν ζητημάτων, ὁ ψυχοῦντὸς μέχρι τοῦδε σπανιώτερον προσκαλεῖται καὶ δυσκολώτερον εἰσακούσται· ἀλλ' ἐλεύσεται ἡμερ, καθ' ὃν ἡ πρόδος αὐτῆς θέλει ἐπιβάλλει ὀριστικῶς τὰ συμπεράσματα καὶ τὰς γνώμας αὐτῆς εἰς τὰς γνώμας τῶν νομομαθῶν.

Ἀπηγγέλθη ἐν τῷ Συλλόγῳ «ἡ Ὀμόνοια»
Δῆμος τὴν 20 Ὀβρίου 1877.

Εὐάγγελος Ἑμμανουήλ.

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ.

Παρειρέθην πρό τινων μηνῶν εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς ἱατροῦ Ἰταλοῦ ὅστις μὲ προσεκάλεσεν ἵνα ἶδω τὰς διαφόρους ἀσκήσεις τῶν πτηνῶν.

«Ἡ ἱατρικὴ δὲν προώδευσε, μοι λέγει, δὲν ἐπιτυγχάνομεν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νόσων τοσοῦτον ὅσον οἱ πρό τινων χιλιάδων ἐτῶν ἱατροί. Διὰ νὰ ἀντισταθμίσω τὴν κατὰστασιν ταύτην τῶν πραγμάτων, προσπαθῶ πάσαις δυνάμεσι νὰ ἀποσπάσω τὴν προσοχὴν τῶν πελατῶν μου ἀπὸ τὰ νοσήματα καὶ τὰς ἀδυναμίας των εἰς αὐτὴν ἡ ἐπιστήμη δὲν ἰσχύει τοσοῦτον. Ἡ παραπλάνησις τοῦ νοῦς τῶν νοσοῦντων, μετὰ τῆς δεούσης γενομένη ἐφαρμογῆς, εἶναι εἰς τῶν οὐσιωδεστέριον νόμων τῆς ὑγιεινῆς, ἀπαραίτητον μέσον εἰς πολλὰς θεραπείας, καὶ ἐνίοτε ὡς τὸ εἰδικώτερον φάρμακον παρὰ πολλῶν ἐμπεύρων ἱατρῶν ἀναδείκνυται.» Οἱ προσκεκλημένοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦμην καὶ ἐγώ, ἦσαν ἅπαντες πελάται τοῦ ἱατροῦ.

Ἐπὶ μιᾷ τραπέζῃ ἦν τεθειμένον λαμπρὸν κλωβίον, εὐρύχωρον, σχήματος σκηνῆς ἀγροτικῆς. Το κλωβίον ἦν διηρημένον διὰ διαφραγμάτων ἀποτελούντων ὀκτὼ δωμάτια, ἱκανῶς εὐρέα ἵνα τὸ πτηνὸν δύναται